

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА
ФАКУЛЬТЕТ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ,
ПСИХОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ
КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ТА ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ**

**Кваліфікаційна робота
на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»**

**з теми: «ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА СТРАТЕГІЇ
УСПІШНОЇ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ ДО НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДІ
ВИЩОЇ ОСВІТИ»**

Виконала: здобувачка вищої освіти
Освітньо-професійної програми
Психологія
Спеціальності 053 Психологія
заочної форми здобуття вищої освіти
Велігіна Аліна Дмитрівна

Науковий керівник:
Гудима Олександр Васильович,
кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри загальної
та практичної психології

Рецензент:
Логвіна Оксана Анатолівна,
кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри загальної
та практичної психології

Кам'янець-Подільський, 2025 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ТА СТРАТЕГІЙ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ.....	8
1.1. Поняття адаптації у психології. Психологічні чинники, що впливають на процес адаптації студентів до навчання у ЗВО.....	8
1.2. Стратегії успішної адаптації: зарубіжні та українські дослідження...	19
1.3. Вікові та індивідуально-психологічні особливості студентського періоду як чинники адаптації.....	24
Висновки до першого розділу.....	30
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ТА СТРАТЕГІЙ УСПІШНОЇ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ.....	32
2.1. Організація та етапи емпіричного дослідження.....	32
2.2. Аналіз результатів дослідження психологічних особливостей студентів.....	37
2.3. Визначення провідних стратегій успішної адаптації.....	46
Висновки до другого розділу.....	52
РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГІЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА ПРОГРАМА СПРИЯННЯ УСПІШНІЙ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ У ЗВО.....	54
3.1. Основні принципи та підходи до психологічного супроводу адаптації студентів.....	54
3.2. Розробка програми тренінгових та психопросвітницьких заходів для підвищення адаптаційних можливостей.....	57
Висновки до третього розділу.....	64
ВИСНОВКИ.....	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	68

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сучасні соціокультурні трансформації, глобалізаційні процеси, інформаційна динаміка та зміни в освітній системі зумовлюють суттєві зміни у житті молоді, особливо студентської. Вступ до закладу вищої освіти (ЗВО) пов'язаний не лише з переходом на новий щабель навчання, а й з необхідністю пристосування до нового соціального середовища, зміни усталених форм діяльності та спілкування, набуття нових ролей і статусів. Період навчання у ЗВО стає одним з найважливіших етапів особистісного становлення, оскільки поєднує завдання професійної підготовки та інтенсивного розвитку соціальної зрілості (Налісна, 2025).

Актуальність дослідження психологічних особливостей та стратегій адаптації студентів до навчання зумовлена низкою чинників. По-перше, під час переходу від шкільного середовища до університетського, молода людина стикається із підвищеними вимогами до самостійності, саморегуляції, відповідальності за власне майбутнє. За результатами досліджень Т. Титаренко (2020), саме цей період є найбільш критичним щодо виникнення кризових переживань, тривожності та дезадаптивних реакцій. По-друге, адаптація студентів впливає не лише на їхню академічну успішність, а й на подальшу професійну траєкторію, життєві перспективи та психологічне благополуччя (Н. Пов'якель, 2018; M. Parker, 2019).

Варто враховувати, що адаптація має багатовимірний характер: когнітивний (засвоєння нових знань та навичок), емоційний (подолання стресу, тривоги, невизначеності), соціальний (налагодження міжособистісних відносин, інтеграція у студентське середовище) та особистісний (формування ідентичності, професійного «Я»). На думку В. Москаленко (2017), успішність адаптації залежить від гармонійного поєднання цих компонентів. Подібну позицію підтримують і зарубіжні дослідники, зокрема R. Lazarus і S. Folkman (2013), які наголошують на ролі копінг-стратегій у регуляції стресових ситуацій, зумовлених навчальною діяльністю.

Складність процесу адаптації посилюється впливом соціально-

економічних викликів, зокрема наслідків воєнних дій, нестабільності та невизначеності, що відчутно позначаються на студентській молоді в Україні. Дослідження І. Бондаренко (2022) засвідчують, що у сучасних умовах студенти стикаються не лише з навчальними труднощами, але й з емоційно-психологічними проблемами, що потребують додаткової підтримки з боку викладачів, психологів та адміністрації ЗВО.

Особливої уваги потребує вивчення стратегій адаптації. За визначенням Ж. Піаже, стратегія – це спосіб організації діяльності, що забезпечує ефективне пристосування до нових умов. У психологічному контексті стратегія адаптації студентів трактується як сукупність свідомих і несвідомих механізмів, поведінкових моделей та індивідуально-психологічних ресурсів, що допомагають долати труднощі та досягати успіху в освітньому процесі (А. Реан, 2016; Е. Skinner, 2018).

Слід зауважити, що в науковій літературі існує чимало моделей адаптації. Наприклад, системний підхід Б. Ананьєва (2001) акцентує увагу на взаємодії соціального й індивідуально-психологічного; гуманістична концепція К. Роджерса (2004) підкреслює значення особистісного зростання та самореалізації; а когнітивно-біхевіоральний напрям (А. Бандура, 2002) розглядає адаптацію як результат навчання та формування ефективних патернів поведінки.

Важливим аспектом проблеми є також психологічні особливості особистості студентів, які можуть сприяти або, навпаки, гальмувати процес адаптації. Так, високий рівень емоційного інтелекту (D. Goleman, 2011), розвинені навички тайм-менеджменту та самоконтролю (P. Steel, 2014), а також здатність до толерантності в умовах невизначеності (N. Carleton, 2012) вважаються ключовими чинниками успішності в освітньому середовищі.

Варто підкреслити, що психологічний супровід студентів у процесі адаптації є одним з актуальних завдань практичної психології освіти. Як зазначає О. Савчин (2019), саме своєчасна діагностика рівня адаптованості та застосування профілактичних програм можуть значно знизити ризик емоційного вигорання та академічної неуспішності.

Отже, комплексний аналіз психологічних особливостей та стратегій адаптації студентів у ЗВО дає можливість виявити найбільш ефективні механізми підтримки й супроводу молоді у складних умовах сучасного освітнього середовища.

Мета роботи – виявити психологічні особливості та стратегії успішної адаптації студентів до навчання у закладі вищої освіти та розробити практичні рекомендації щодо їх оптимізації.

Для досягнення мети передбачено розв’язання таких **завдань**:

1. Проаналізувати теоретичні підходи до проблеми адаптації особистості у психологічній науці;
2. Визначити психологічні чинники, що впливають на процес адаптації студентів;
3. Дослідити стратегії адаптації студентів до навчання у ЗВО та їх ефективність;
4. Розробити психологічні рекомендації та програму сприяння успішній адаптації студентів.

Об’єкт дослідження – процес психологічної адаптації студентів у закладі вищої освіти.

Предмет дослідження – психологічні особливості та стратегії успішної адаптації студентів до навчання.

Гіпотеза дослідження. Припускається, що успішна адаптація студентів до навчання у ЗВО зумовлюється специфічними психологічними особливостями особистості (рівнем самооцінки, емоційним інтелектом, толерантністю до невизначеності, особливостями копінг-стратегій) і значною мірою залежить від вибору та реалізації ефективних стратегій подолання труднощів у навчально-професійній діяльності.

Методи дослідження. Для реалізації поставлених завдань було застосовано комплексний підхід, що включає як теоретичні, так і емпіричні методи дослідження. *Теоретичні методи:* аналіз наукових джерел та синтез отриманих теоретичних даних для визначення стану розробленості проблеми;

порівняння і узагальнення для уточнення основних понять та виділення їхніх структурних компонентів, систематизація та інтерпретація результатів наукових досліджень. *Емпіричні методи:* Опитувальник копінг-стратегій (WCQ, Р. Лазарус, С. Фолкман, адапт. Т.Крюкової); Шкала психологічної адаптованості (АДАПТ, А. К. Осницький); Методика діагностики рівня тривожності (STAI, Ч. Спілбергер, адапт. Ю. Ханін); Тест смисложиттєвих орієнтацій (СЖО, Д. Леонтьєв). Отримані дані обробляються з використанням методів математичної статистики для забезпечення надійності та валідності результатів.

Експериментальна база дослідження. Дослідження здійснювалося на базі Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. У вибірку увійшло 60 студентів-першокурсників. Віковий діапазон респондентів становив від 17 до 19 років, середній вік – 18 років.

Теоретичне значення роботи. У роботі конкретизовано зміст поняття «стратегії успішної адаптації студентів»; виявлено взаємозв'язки між індивідуально-психологічними характеристиками студентів та рівнем їхньої адаптованості; обґрунтовано модель психологічного супроводу адаптації, що враховує як особистісні ресурси, так і соціально-освітнє середовище; розроблено практичні рекомендації для психологів та викладачів ЗВО.

Практичне значення. Отримані результати можуть бути використані у діяльності психологічних служб університетів, при створенні програм психологічного супроводу студентів, підготовці тренінгових занять та профілактичних заходів, спрямованих на підвищення адаптаційних можливостей.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження обговорювалися на V Міжнародній науково-практичній конференції «Modern scientific problems and ways to solve them», 29 вересня – 01 жовтня 2025 р., Мюнхен, Німеччина; Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні тенденції та перспективи розвитку науки, освіти, технологій та суспільства», 22 серпня 2025 року, м. Кременчук; XI Міжнародній науково-практичній

конференції «Актуальні проблеми сучасної психології: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень молодих науковців», 17 листопада 2025 р., м. Кам'янець-Подільський.

Публікації:

1. Гудима О.В., Велігіна А.Д. Психологічні особливості та стратегії успішної адаптації студентів до навчання у закладі вищої освіти. *Abstracts of V International Scientific and Practical Conference*. Munich, Germany. Pp. 123-126. URL: <https://eu-conf.com/en/events/modern-scientific-problems-and-ways-to-solve-them/>

2. Велігіна А.Д. Вікові та індивідуально-психологічні особливості студентського періоду як чинники адаптації. *Сучасні тенденції та перспективи розвитку науки, освіти, технологій та суспільства: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції*, 22 серпня 2025 р., м. Кременчук, 2025. С. 92–96.

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загального висновку, списку використаних джерел з 65 найменувань. Повний обсяг роботи – 75 сторінок.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження підтвердило, що адаптація студентів до навчання у закладах вищої освіти є багатовимірним процесом, який залежить від поєднання індивідуально-психологічних, соціально-психологічних та контекстуальних чинників. Теоретичний аналіз показав, що адаптація має короткострокові та довгострокові форми, проявляючись у здатності студентів швидко інтегруватися у нові умови та здійснювати глибокі особистісні зміни. Сучасні українські дослідники підкреслюють вплив соціальної нестабільності, воєнних подій та цифровізації освіти на адаптаційні процеси, наголошуючи на значенні смисложиттєвої сфери як внутрішнього ресурсу, який забезпечує стійкість до стресів та сприяє формуванню ефективних стратегій поведінки.

1. Теоретичний аналіз засвідчив, що ключовими психологічними чинниками успішної адаптації студентів є мотивація та внутрішня спрямованість, рівень самооцінки, когнітивні та емоційні ресурси, ціннісно-сміслові орієнтації, а також здатність до соціальної інтеграції. Особлива увага приділяється стратегіям адаптації, серед яких визначальними є проблемно-орієнтований копінг, розвиток смисложиттєвої сфери, емоційна регуляція та активна соціальна взаємодія. Вікові та індивідуально-психологічні особливості студентського періоду зумовлюють потребу в розвитку гнучкості, саморегуляції та здатності до перебудови поведінкових моделей, що визначає необхідність комплексного підходу до психологічного супроводу першокурсників.

2. Емпіричне дослідження, проведене на вибірці з 60 студентів першого курсу КПНУ ім. Огієнка, підтвердило практичну значущість теоретичних положень. За даними опитувальника копінг-стратегій (WCQ, Р. Лазарус, С. Фолкман, адапт. Т. Крюкової), 63% студентів віддають перевагу проблемно-орієнтованим стратегіям, активно плануючи та вирішуючи навчальні й соціальні завдання, 27% застосовують переважно емоційно-орієнтовані стратегії, а 10% комбінують обидва підходи. Аналіз рівня психологічної адаптованості за шкалою АДАПТ (А. К. Осницький) показав, що 45% студентів мають високий рівень адаптації, 40% – середній, і лише 15% – низький, що свідчить про

наявність групи з ризиком дезадаптації.

Вимірювання тривожності (STAI, Спілбергер, адапт. Ю. Ханін) продемонструвало, що 38% студентів мають підвищений рівень ситуативної тривожності, а 22% – високий рівень особистісної тривожності, що може негативно впливати на мотивацію та успішність у навчанні. Результати тесту смисложиттєвих орієнтацій (СЖО, Д. Леонтьєв) показали, що 52% студентів мають високий рівень усвідомлення життєвих цілей, 35% – середній, а 13% – низький, що позитивно корелює з використанням проблемно-орієнтованих стратегій і високою адаптованістю.

На основі отриманих даних були визначені провідні стратегії успішної адаптації: проблемно-орієнтований копінг, розвиток смисложиттєвої сфери, ефективна емоційна регуляція та активна соціальна інтеграція. Виявлено, що студенти, які поєднують ці підходи, демонструють високий рівень адаптації, знижену тривожність та стабільну мотивацію до навчання.

3. Розроблена програма тренінгових та психопросвітницьких заходів спрямована на комплексне підвищення адаптаційних можливостей студентів першого курсу. Вона передбачає інтеграцію проблемно-орієнтованого підходу, розвитку смисложиттєвої сфери, емоційної регуляції та соціальної інтеграції. Впровадження програми сприяє підвищенню психологічної стійкості, формуванню адаптивних копінг-стратегій, зниженню тривожності, активізації мотивації до навчання та розвитку соціальних навичок. Систематичний моніторинг та індивідуалізація заходів забезпечують гармонійне поєднання навчальної, соціальної та особистісної складових розвитку студентів.

Отже, загальні висновки дослідження підтверджують необхідність комплексного психологічного супроводу адаптації студентів у ЗВО, поєднання теоретичних знань і практичних навичок, розвиток смисложиттєвої мотивації, емоційної стійкості та соціальної інтеграції. Перспективним напрямком подальших досліджень є вивчення впливу цифрового середовища та онлайн-форм навчання на адаптаційні стратегії студентів, що особливо актуально в умовах сучасної трансформації освітнього процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антіпов О. Психологічні особливості професійного становлення фахівців. *Вісник Київського інституту бізнесу та технологій*. 2016. Вип. № 2 (30). С. 67–67.
2. Байбекова Л. Особливості професійної адаптації студентів Класичних університетів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2016. № 8 (62). С. 106–116.
3. Баклицький І. Психологічні особливості професійної підготовки студентів-психологів. *Вісник Львівського університету ім. Івана Франка. Серія філософські науки*. 2010. Вип. 13. С. 203–214.
4. Балашов Е. М. Психологічні особливості рефлексії в навчальній діяльності студентів. *Актуальні проблеми психології. Методологія і теорія психології*. 2018. Т. 14, вип. 1. С. 26–44.
5. Березяк К., Накорчевська О., Васильєва О. Психологічні особливості адаптації студентів до навчання в умовах війни. *Перспективи та інновації науки*. 2022. № 10(15). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-10\(15\)-401-411](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-10(15)-401-411).
6. Білецька О. Психологічний супровід розвитку довіри в міжособистісних стосунках юнаків. *Психологія: реальність і перспективи*. 2024. № 22. С. 15–23. URL: https://doi.org/10.35619/prap_rv.v1i22.380.
7. Бочаріна Н., Філіповська Ю. Психологічний супровід розвитку емоційного інтелекту підлітків. *Перспективи та інновації науки*. 2023. № 16(34). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-16\(34\)-395-408](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-16(34)-395-408).
8. Вдовіна О. Психологічні аспекти адаптації студентів з во до дистанційної освіти. *Наукові інновації та передові технології*. 2021. № 2 (2). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2021-2\(2\)-167-176](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2021-2(2)-167-176).
9. Грилюк С. М., Тютюнник Л. Л. Стресостійкість особистості у контексті її адаптаційного потенціалу. *Pedagogy and psychology in the modern world: the art of teaching and learning*. 2021. URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-041-4-3>.

10. Дацько О. С., Витрикуш Н. М., Романів А. С. Стресостійкість та відновлення психічного здоров'я: європейський досвід. *Психологічні студії*. 2024. № 3. С. 11–16. URL: <https://doi.org/10.32782/psych.studies/2024.3.2>.
11. Дроботько І. Психологічні особливості розвитку професійної самооцінки студентів. *Перспективи та інновації науки*. 2024. № 12(46). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-12\(46\)-1083-1094](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-12(46)-1083-1094).
12. Заболоцька С. Психологічний супровід особистісно-професійного розвитку студентів педагогічного університету. *Humanities science current issues*. 2019. Т. 18, № 18. С. 95–101. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4863.18/18.168211>.
13. Замерзляк Д. Організаційні чинники формування копінг стратегій: вплив корпоративної культури на стресостійкість персоналу. *Наукові перспективи (Naukovi perspektivi)*. 2025. № 6(60). URL: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-6\(60\)-1331-1345](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-6(60)-1331-1345).
14. Зінонос Н. О. Адаптація студентів до навчання у вищому навчальному закладі як психолого-педагогічна проблема. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2018. Вип. 1 (42), ч. 1, ч. 2. С. 78–81.
15. Ічанська О. М. Психологічні особливості стресостійкості студентів: *Психологія: реальність і перспективи*. 2024. № 24. С. 26–29.
16. Карпенко Є., Южека Р. Психологічні особливості процесу адаптації студентів до умов навчання у закладах вищої освіти. *Перспективи та інновації науки*. 2025. № 2(48). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-2\(48\)-1425-1436](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-2(48)-1425-1436).
17. Каряка І. В. Психологічні особливості інтелектуального розвитку студентів. *Психологія: реальність і перспективи*. Вип. 18. 2014. URL: <http://er.nau.edu.ua/handle/NAU/20229>.
18. Кислиця М. Г. Особливості психологічної адаптації студентів-лершокурсників. *Психологія: реальність і перспективи*. 2024. № 22. С. 38–45. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/21909>.

19. Кокун О. Психологічні особливості чинників успішності професійного становлення фахівців соціономічних професій. *Психологічне здоров'я*. 2021. № 2. С. 54–63. URL: <https://doi.org/10.32689/2663-0672-2021-2-6>.
20. Колесник Г. Соціально-психологічні умови успішної адаптації першокурсників до навчання у закладах вищої освіти. *Молодь і ринок*. 2019. № 7 (174), лип. С. 162–166.
21. Колінько К. Психологічні особливості формування розумових дій у студентів. *Актуальні проблеми психології в закладах освіти*. 2018. Т. 9. С. 93–102. URL: <https://doi.org/10.31812/psychology.v9i0.3726>.
22. Кордунова Н. О., Грицюк І. М. Психологічні особливості становлення зрілості студентів. *Психологічні студії*. 2024. № 1. С. 75–80. URL: <https://doi.org/10.32782/psych.studies/2024.1.9>.
23. Коробкіна Т., Дашенкова Н. Стресостійкість як soft skills. *Theoretical and empirical scientific research: concept and trends*. 2023. URL: <https://doi.org/10.36074/logos-23.06.2023.67>.
24. Костишин Н., Яковець Т. Стресостійкість колективу під час війни: налаштування психологічного клімату. *Grail of science*. 2022. № 14-15. С. 565–570. URL: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.27.05.2022.102>.
25. Левченко В. Психологічний супровід формування професійної ідентичності в умовах змін. *Теоретичні і прикладні проблеми психології*. 2019. № 3(50)Т3. С. 196–207. URL: <https://doi.org/10.33216/2219-2654-2019-50-3-3-196-207>.
26. Лещенко І. Психологічний супровід студентів під час їх професійного становлення у контексті інтегративних процесів у європейський освітній простір. *Перспективи та інновації науки*. 2022. № 13(18). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-13\(18\)-639-648](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-13(18)-639-648).
27. Литвинчук Н., Римарчук А. Стресостійкість та копінг-стратегії студентів в умовах воєнного стану. *Proceedings of the national aviation university. series: pedagogy, psychology*. 2024. Т. 1, № 24. С. 78–85. URL: <https://doi.org/10.18372/2411-264x.24.19252>.

28. Матяш-Заяц Л., Носова О. Стресостійкість як психологічний ресурс для вирішення конфліктних ситуацій. *Перспективи та інновації науки*. 2025. № 3(49). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-3\(49\)-1268-1281](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-3(49)-1268-1281).
29. Митрофанова С. С. Психологічний супровід формування професійної самосвідомості майбутніх психологів. *Наукові записки національного університету Острозька академія*. Серія Психологія. 2020. Вип. 10. С. 79–84.
30. Міненко Н. О. Психологічні особливості особистісного зростання студентів. *Психологія: реальність і перспективи*. 2024. № 27. С. 48–55. URL: <http://er.nau.edu.ua/handle/NAU/20564>.
31. Мостова Т. Психологічні чинники адаптації студентів до навчання в умовах війни. *Наукові перспективи (Naukovi perspektivi)*. 2022. № 11(29). URL: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-11\(29\)-473-479](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-11(29)-473-479).
32. Мудрак І. А., Демчук В. Б., Ващинець О. Г. Психологічні особливості прояву невротизації у студентів закладів вищої освіти з різним рівнем соціально-психологічної адаптації. *Психологічні студії*. 2023. № 3. С. 102–107. URL: <https://doi.org/10.32782/psych.studies/2023.3.15>.
33. Налісна С. М., Шейко Е. П. Психологічні особливості адаптації молоді до умов навчання в закладі освіти в умовах воєнного стану. *Актуальні проблеми життєдіяльності суспільства: матеріали XXXII Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих учених*. 2025. С. 252–254. URL: <https://doi.org/10.32782/2079-5009.krnu25.10.13>.
34. Наточій М. Е. Психологічний супровід особистості в умовах воєнного стану. *Особистість та суспільство в цифрову еру: психологічний вимір: матер. IV міжнар. наук.-практ. конф.* 2024. С. 135–140. URL: <https://doi.org/10.32837/11300.28038>.
35. Нечитайло Л., Курас Л., Дзяман О. Адаптація студентів-першокурсників до навчання у вищих навчальних закладах в умовах війни. *Перспективи та інновації науки*. 2023. № 9(27). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-9\(27\)-315-325](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-9(27)-315-325).

36. Овчаренко О. Ю. Психологічні особливості дослідження стресостійкості студентів з інвалідністю. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. серія: психологія*. 2023. № 6. С. 10–17. URL: <https://doi.org/10.32782/psy-visnyk/2022.6.2>.
37. Петров А. О. Адаптація студентів першого курсу факультету фізичної культури до навчання у закладах вищої освіти. *Збірник наукових праць молодих вчених Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*. 2019. Вип. 10. С. 101–102.
38. Подлесна Г. Психологічні чинники адаптації студентів до навчання у ВНЗ. *Психологія і суспільство*. 2012. № 3 (49). С. 119–122.
39. Поліщук С. А. Психологічний супровід творчого потенціалу особистості. *Психолого-педагогічні проблеми становлення сучасного фахівця*. 2018. URL: <https://doi.org/10.26697/9786177089017.2018.55>.
40. Помиткіна Л. В., Кіреєв П. В. Психологічні особливості екзаменаційного синдрому у студентів. *Психологія: реальність і перспективи*. 2024. № 22. С. 65–73. URL: <http://er.nau.edu.ua/handle/NAU/30337>.
41. Помиткіна Л. В., Мялковська А. В. Стресостійкість як мотиваційний чинник студентської молоді. *Психологія: реальність і перспективи*. 2019. URL: <http://er.nau.edu.ua/handle/NAU/40008>.
42. Психологічні особливості соціальної адаптації дітей-мігрантів / І. Карвацька та ін. *Перспективи та інновації науки*. 2024. № 12(46). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-12\(46\)-1132-1145](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-12(46)-1132-1145).
43. Пухно С. В. Стресостійкість студентів закладів вищої освіти як психологічна проблема. *Sloboda scientific journal. psychology*. 2023. № 1. С. 44–48. URL: <https://doi.org/10.32782/psyspu/2023.1.7>.
44. Роспорня Д. С. Психологічні особливості адаптації особистості до кіберсередовища. *Особистість та суспільство в цифрову еру: психологічний вимір: матер. IV міжнар. наук.-практ. конф.* 2024. С. 161–165. URL: <https://doi.org/10.32837/11300.28043>.
45. Сазонова О. В. Особливості уявлень молоді та дорослих про фахову

психологічну допомогу. *Problems of modern psychology*. 2021. № 2. С. 142–153. URL: <https://doi.org/10.26661/2310-4368/2020-2-15>.

46. Сапельнікова Т., Кучеренко Н., Кучеренко С. Психологічні особливості креативності студентів психологів. *Перспективи та інновації науки*. 2023. № 9(27). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-9\(27\)-583-594](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-9(27)-583-594).

47. Смольська Л. М. Стресостійкість та життєстійкість: креативна модель формування в сучасних умовах. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: психологія*. 2022. № 4. С. 113–117. URL: <https://doi.org/10.32782/psy-visnyk/2021.4.22>.

48. Соколова І. М., Шайхлісламов З. Р., Горбенко В. Ю. Психологічні особливості самоставлення в студентів-психологів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. серія: психологія*. 2022. № 4. С. 118–123. URL: <https://doi.org/10.32782/psy-visnyk/2021.4.23>.

49. Степаненко І. Психологічні особливості сором'язливості студентів – майбутніх психологів. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 12. Психологічні науки*. 2019. Т. 12, № 8(53). С. 98–106. URL: [https://doi.org/10.31392/npu-nc.series12.2019.8\(53\).10](https://doi.org/10.31392/npu-nc.series12.2019.8(53).10).

50. Стресостійкість у допомагаючих професіях: техніки адаптації до емоційного навантаження / І. Гоян та ін. *Наукові перспективи (Naukovi perspektivi)*. 2025. № 4(58). URL: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-4\(58\)-1570-1578](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-4(58)-1570-1578).

51. Тимків Л. Соціально-психологічна адаптація студентів першокурсників закладів вищої освіти до навчання в умовах війни. *Наукові інновації та передові технології*. 2023. № 14(28). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-14\(28\)-1301-1311](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-14(28)-1301-1311).

52. Тітова Т. Є., Крикля К. П. Психологічний супровід адаптації першокурсників до навчання у виші. *Психологія і особистість*. 2018. Т. 1, № 13. С. 161–170. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.1170084>.

53. Ткаченко Л., Полілуєва І., Цибуліна І. Емоційний інтелект і стресостійкість: як розуміти свої почуття та керувати ними. *Наукові інновації та*

передові технології. 2025. № 3(43). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-3\(43\)-1730-1738](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-3(43)-1730-1738).

54. Ульяніч І. В. Психологічні особливості професійного становлення вчителів. *Практична психологія та соціальна робота*. 2011. № 10 (151). С. 14–19.

55. Фарафонова І. Стрес та стресостійкість. *Наука і техніка сьогодні*. 2025. № 9(50). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-9\(50\)-891-904](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-9(50)-891-904).

56. Шайда О. Г., Чернякова О. В., Шайда Н. П. Соціально-психологічні чинники професійної діяльності сучасних фахівців. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. серія: психологія*. 2022. № 3. С. 54–58. URL: <https://doi.org/10.32782/psy-visnyk/2021.3.11>.

57. Шаповалова Т., Кондратенко Л., Кібенко Л. Адаптація студентів до умов дистанційного навчання. *Перспективи та інновації науки*. 2022. № 3 (8). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-3\(8\)-152-162](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-3(8)-152-162).

58. Шевчук Т. І., Хлестова С. С. Проблема психосоціальної адаптації студентів-медиків першого курсу. *Соціально-психологічні ресурси особистості в екстремальних умовах*. 2024. URL: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-393-25>.

59. Шикуча О., Белікова О. Психологічний супровід студентської молоді в складних життєвих обставинах. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. № 12(40). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-12\(40\)-1765-1780](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-12(40)-1765-1780).

60. Шикуча О., Медянова О., Вдовіченко О. Психологічний супровід розвитку резильєнтності студентів в кризові періоди. *Перспективи та інновації науки*. 2025. № 1(47). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-1\(47\)-1882-1887](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-1(47)-1882-1887).

61. Яковицька Л. С. Особливості соціально-психологічної адаптації студентів. *Психологія: реальність і перспективи*. 2024. № 26. С. 89–95. URL: <http://er.nau.edu.ua/handle/NAU/35223>.

62. Bekh I. Психологічний супровід сучасного виховного процесу. *Herald of the national academy of educational sciences of ukraine*. 2019. Т. 1, № 1.

URL: <https://doi.org/10.37472/2707-305x-2019-1-1-1-3>.

63. Omelchenko T. Експериментальне дослідження самооцінки реалізації життєвих цілей майбутніх практичних психологів. *Психологія: реальність і перспективи*. 2019. № 13. С. 90–96. URL: https://doi.org/10.35619/prap_rv.vi13.18.

64. Sozoniuk O. Психологічні особливості становлення професійної ідентичності майбутніх педагогів. *Психологія: реальність і перспективи*. 2019. № 13. С. 136–141. URL: https://doi.org/10.35619/prap_rv.vi13.134.

65. Tytarenko T. Соціально-психологічний супровід посттравматичних особистісних трансформацій. *Scientific studios on social and political psychology*. 2020. № 45(48). С. 59–68. URL: [https://doi.org/10.33120/ssj.vi45\(48\).142](https://doi.org/10.33120/ssj.vi45(48).142).